Jehanamu, Mwasema?

Ni neno lenye herufi nne kwa Kiingereza (Hell). Inatamkwa mara kumi ya maelfu kila siku. Inatumika kuonyesha hisia za ukali, na hali mgumu, usiyoweza kutatuliwa. Inasemekana kuwa ni mahali, au hali, pasipo na tumaini kamwe na wa taabu lisiloweza kusemwa. Ni neno gani? Uliibadiria - JEHANAMU! Wengine wanasema ni hadithi ulio kwenye akili ya wanadamu wenye kuchunguza, lakini wengine wanasema ni halisi kama maisha yenyewe. Nani aliye sawa? Je! Huu moto wa kuzimu ipo? Je! Ikiwa ndivyo, ni wapi? Ni nini?

Vance A. Stinson

Imetafsiriwa na Elijah Ogeda

Labda umesikia utani wa zamani kuhusu wanaume watatu ambao waliamka siku moja na kujikuta katika shimo la kuzimu ambalo linajulikana kama "Jehanamu." Kama hadithi inavyokwenda, moja alikuwa ni Myahudi, mmoja alikuwa Mbatizaji, na mwingine alikuwa Mwanasayansi wa Kikristo. Walipoulizwa, "Kwa nini mko hapa?" Myahudi alisema, "Naam, huwa najulikana kwa kuitumia bakoni kidogo kwa kifungua kinywa - nadhani hiyo ndiyo sababu niko hapa." Mbatizaji, alipoulizwa swali sawa, akasema, "Nilikuwa napenda kunywa kidogo kila mara - na kisha nadhani ndiyo sababu niko hapa." Lakini wakati swali liliulizwa kwa Mwanasayansi wa Kikristo, yeye akajibu, "Nani, mimi? Kwa nini, siko hapa!"

Tunachekelea utani kama hizi juu ya kuzimu, lakini kwa wengi, Jehanamu siyo jambo la kuchekelea. Maelezo ya kutisha ya huu sehemu na wakazi wake wenye kusikitisha umefanya zaidi ya wachache kuwa katika hali ya hofu, kasisi wenye jonzi la machozi wanaposhughulikia madhabahu. Uhubiri maarufu wa Jonathan Edwards, "Sinner in the hands of An angry God" au "Mwenye dhambi katika Mikono wa Mungu mwenye Hasira," inasemwa kuwa ilisababisha sauti za malilio ili kupata rehema kutoka kwa wale walioisikia.

Ilhali, wengine walio katika dini zilizo kuu, huukataa uwepo wa kuzimu, wakidai imani hiyo katika Jehanamu haikubaliani na dhana za kibiblia ya Mungu mwenye upendo.

Inaonekana Suala la kuzimu ni mbaya sana kwamba inafanya wanadamu kuikataa au kuja wakilia kwenye madhabahu. Hii inaeleweka, kwa kuwa wazo la mateso yasiyo na kipimo hata kwa mwaka haiwezi kufikiriwa – wacha hata mateso ya milele!

Je, Biblia inafundisha kwamba wenye dhambi wasio fanya toba watavumilia moto wa kuzimu milele? Je, maelezo ya kibiblia ya "adhabu wa milele," "tanuru ya moto, na "giza la nje" inamaanisha kutokuwa na mwisho wa mateso? Je, mateso ya Jehanamu hayana mipaka?

Imani za kawaida kuhusu Jehanamu

Watu wengi hawajahi kuchunguza dhana za kiteolojia kuhusu Jehanamu kama linavyowasilishwa na wataalamu wa kiteolojia. Wanafundishwa kwamba "roho" za waliookolewa huenda mbinguni baada ya kifo, wakati "roho" za wasiookoka huenda kuzimu. Ni aidha mbinguni au kuzimu - hakuna hali nyingine ya kati (isipokuwa Wakatoliki, ambao wanaamini katika hali ya kati inayoitwa "purgatori").

Hata hivyo, wengi wa Wanateologia wa Kiprotestanti hawana wazo maarufu la "mbinguni au kuzimu juu ya kifo" - angalau, si bila ya baadhi ya sifa. Unaweza kushangaa kwa kupata kwamba wainjilisti wengi hufundisha kwamba hakuna hata mtu moja katika Jehanamu wakati huu. Kwa kweli, wanasema kuwa moto wa kuzimu bado haujawakishwa.

Kulingana na maandiko kadhaa yasiyo wazi, wao hudai kwamba wasiookolewa wanateseka mahali (au hali) inayoitwa "kuzimu," na kwamba katika ufufuo, roho katika kuzimu zitatoka makao yao na kuungana tena na miili yao iliyofufuliwa. Watahukumiwa na kufungwa milele katika Jehanamu- hali mbaya zaidi kuliko Kuzimu.

Mwenye dhambi, akiwa kwenye mwili na nafsi, atatupwa kwenda kuzimu, ambako atateseka na kutokuwa na mwisho wa mateso. Katika Jehanamu, moto haiwezi kuzimwa kamwe. Hata baada ya miaka elfu kumi, hana kitu cha kutarajia hadi miaka elfu kumi ya mateso, ikifuatiwa na miaka elfu kumi, kisha mwingine, na mwingine ....

Zaidi ya hayo, inadaiwa kuwa Kuzimu ni moto zaidi kwa wengine kuliko wengine. Kiwango cha mateso hayatafanana na kiwango cha dhambi mtu alizitenda. Kwa mfano, mateso ya Hitler itazidisha mateso ya mwenye dhambi wa kawaida. Lakini kwa wote, Jehanamu ni milele.

Wanateolojia wengine wanashikilia dhana tofauti kidogo. Wanafundisha kwamba roho ya wenye maovu sasa imo katika Jehanamu, lakini Jehanamu ya sasa sio Jehanamu ambayo watakabiliana nayo baada ya kuungana tena na miili yao. Jehanamu ya mwisho utakuwa mbaya sana.

Jinsi mtu alivyosema, wakati Siku ya Kuzimu utakapofika, mateso ya nafsi ya wenye dhambi itatokea kutoka kwa shimo la kuzimu, na kuunganishwa tena upya na miili yao, na watakapokuwa wanapambana na moto mbaya wa kuzimu wa milele, watasema juu ya Mungu, na "Hatawasikia kamwe!"

Wachache wanafundisha kwamba roho zote, wenye dhambi na watakatifu sawa, huenda kuzimu wakati wanatoka kwa maisha haya. Mioyo iliyookolewa hukaa katika eneo ya furaha wakati roho zisizookolewa zimefungwa kwenye eneo la "mateso." Kristo atakaporudi, inadaiwa, roho zote zitatoka kuzimu na kuungana na miili yao katika ufufuo wa miili. Wale waliookolewa watachukuliwa kwenda mbinguni, na wale wasiookolewa watatupwa kwenye Jehanamu.

Wataalamu wa kitamaduni wengi, hata hivyo, wanaamini kuwa kuzimu ni makaazi ya wenye haki tu hadi kifo cha Kristo, wakati aliingia katika kuzimu, alikusanya waadilifu, na kuwapeleka mbinguni, na wasio waadilifu kuteseka mpaka Siku ya Hukumu.

Dhana hizi sio mpya. Wengi wa Wayahudi wa siku za Yesu, na kabla, inaonekana walikuwa na imani sawa. Kwa hili sababu, wainjilisti wanasema kwamba wakati Yesu aliongea kuhusu "moto wa Jehanamu," wa "kuzimu," usiozimika," wa "mdudu asiyekufa," na wa "giza la nje" - maelezo rabi wa kale walitumia katika kuelezea hatima ya waovu - Alithibitisha imani za rabbi katika fahamu (iliyohuzunisha) ya waovu "baada ya maisha" na milele.

Lakini je, matumizi ya Yesu juu ya maneno ya rabbi katika kuelezea hatima ya waovu inamaanisha kwamba alikubaliana na rabi? Rabi walimaanisha nini? Na walipata imani zao wapi?

Imani ya Rabbi

Vyanzo vingi, ikiwa ni pamoja na kazi za Flavius Josephus na fasihi ya Talimudi, inatuambia kwamba wengi wa Wayahudi wa karne ya kwanza, na kabla, waliamini milele kwa fahamu ya uwepo wa wenye haki na wasio wenye haki. Wakati imani kuhusu asili na ukubwa wa adhabu kwa waovu ulikuwa tofauti, kwa ujumla waliamini kwamba mateso ya milele yalisubiri wale wasio na haki.

Morey anaandika: "Baada ya tafiti nyingi ya fasihi za agano zote, msomi mkuu wa Talimudi za Kikristo, Alfred Edersheim, aliyejulikana kama Mkristo Mhibraenea, alihitimisha kwamba Jehanamu [linalotafsiriwa "kuzimu" katika Agano Jipya] ilieleweka wakati wa Kristo kama mahali pa adhabu wa milele kwa waovu baada ya ufufuo " (Dr. Robert A. Morey, Death and the Afterlife, p. 89).

Kulingana na Edersheim, Shule ya Shammai - moja ya shule mbili kuu ya mawazo ya rabii iliyokuwa wakati wa Kristo - ilifundisha kuwa wanadamu wako juu ya makundi matatu tofauti: mwenye haki kikamilifu, mwovu kikamilifu, na mwenye kiwango cha kati. Kundi la kwanza wanafufuliwa kwa uzima wa milele; kundi la pili wanafufuliwa na kutupwa katika Jehanamu, na kuteswa milele; kundi la tatu wanatupwa katika Jehanamu na kukabiliwa na mateso kwa muda mdogo kabla ya kuja tena (inaonekana kwa uzima wa milele).

Shule nyingine kuu ya mawazo ya rabbi ilikuwa Shule ya Hillel. Kulingana na Edersheim, shule hii ilifundisha kwamba wenye dhambi huteswa katika Jehanamu kwa miezi kumi na miwili na kisha kuchomwa moto na majivu yao kutawanyishwa. Wachache - inaonekana wale waovu zaidi kwa wote - wanateswa katika Jehanamu milele.

Inaonekana, shule zote mbili zilifundishwa kwamba nafsi za wote waliokufa wanaingojea hukumu ya mwisho mahali panaitwa "kuzimu" (Kiebrania: Ahera), ambayo imegawanyishwa mara mbili: moja kwa waadilifu, nyingine kwa wenye dhambi. Siku ya Hukumu itakapofika, watatoka kuzimu, na kuingia katika miili yao iliyofufuliwa, ili kupokea zawadi yao na adhabu.

Josephus, mwanahistoria wa Kiyahudi wa karne ya kwanza , aliandika akizingatia dini ya Kiyahudi inayojulikana kama Essenes: "Kuwa mafundisho yao ni hii: -

'Miili huharibika, na kwamba kile kilichoumbwa nacho hakidumu; na kuwa nafsi ni milele, na kuendelea milele .... '" (Wars of the Jews 2: 8: 11).

Kwa Wafarisayo, Josephus aliandika: "Wao husema kwamba roho zote haziharibiki; lakini kwamba roho za watu wema huondolewa tu ndani ya miili mingine, - bali kwamba roho ya watu wabaya ziko chini ya adhabu wa milele" (Wars 2: 8: 14).

Masadukayo, hata hivyo, walishikamana na imani tofauti: "Wao pia huondoa imani ya muda usio na mwisho wa nafsi, na adhabu na malipo katika Kuzimu" (Wars 2: 8: 14).

Kwa hivyo, ni kweli kwamba Wayahudi wengi wa siku za Yesu (isipokuwa Wasadukayo) waliamini katika fahamu wa roho za wafu na milele, na kutambua mateso ya waovu. Ni kweli pia kwamba walitumia maneno kama vile "moto," "giza," "kilio," na "hukumu" katika maelezo yao ya adhabu katika Jehanamu. Lakini swali ni: Je, Yesu alimaanisha jambo sawa wakati Alitumia maneno haya kwa kuelezea hatima ya waovu?

Maandiko yanaonyesha kwamba wengi wa Waisraeli wa kale waliamini maisha baada ya kifo. Hii inaonekana katika kupitishwa kwao kwa mazoea ya kipagani kama vile machukizo – jaribio la kuwasiliana na wafu. Bila shaka, matumizi yao ya machukizo haimaanishi kuwa imani katika "kutokufa kwa nafsi" ni imani sahihi, kwa kuwa Mungu alionya kwa ukali kuhusu mazoea hayo. Kumbukumbu la Torati 18: 10-11).

Bila shaka, ushawishi wa Wamisri wakati wa Israeli walikaa huko Misri kwa muda mrefu, pamoja na ushawishi wa mataifa ya kipagani kwa miaka arobaini ya Israeli jangwani, ilichangia imani ya watu katika maisha baada ya kifo. Mfiduo wa imani za kipagani wakati wa uhamisho wa Babeli na baadaye Ushawishi wa Wayunani lazima ilichangia imani za Kiyahudi kuhusu kifo na maisha baada ya kifo.

Kwa wakati wa Yesu, imani haya yalizingatiwa kabisa kwa mawazo ya kidini za wayahudi. Rabbi waliamini na kufundisha Maandiko, lakini tafsiri yao ya Maandiko ilishawishiwa na historia ndefu ya Wayahudi kuhusishwa na dini ya kipagani na falsafa.

Bila shaka, wasomi wa kiinjilisti kama vile Morey wanakanusha uhusiano wa kipagani, na badala yake kudai kuwa maendeleo ya mawazo fulani ya Kiyahudi, kama "idara katika kuzimu," lazima iwe na sifa kwa "ufunuo wa kuendelea." Hii inavutia, hasa kwa mtazamo wa maonyesho ya Agano Jipya kuhusu "hadithi za Kiyahudi" na makosa ya Kiyuda, bila kutaja ukweli kwamba Wayahudi wengi wasomi wanakubali kwamba mibebo yao ya kidini yalishawishiwa na mawazo ya falsafa ya Hellenic. Hata Josephus, ambaye aliandika wakati huo huo baada ya kufuatilia AD 70 ya uharibifu wa Hekalu la Yerusalemu, alibainisha kufanana kati ya Kiyunani na Imani ya Essene kuhusu maisha baada ya kifo (tazama Wars 2: 8: 11).

Kwa hiyo, hatupaswi kudhani kwamba matumizi ya Yesu ya maneno za kawaida ya rabbi ilionyesha makubaliano na imani za rabbi. Rabbi walitoa maneno na misemo kutoka kwa Maandiko na kuzitumia wenyewe kwa njia ya "Babeli" na "Hellenic" kwa imani kwao. Lakini ili kuelewa kile Yesu alimaanisha wakati alitumia maneno sawa, hatupaswi kwenda kwa tafsiri za rabbi; badala yake, tunapaswa kwenda kwa chanzo cha awali - Maandiko ya Agano la Kale.

Yesu na Agano la Kale

Yesu alikuwa na mengi ya kusema kuhusu hatima ya waovu. Alisema kuwa wale ambao kwa chuki wanakata shauri za hukumu juu ya ndugu yao" watakuwa katika hali hatari ya kuzimu [Kiyunani: Jehanamu]" (Mathayo 5:22); kwa maana yakufaa kiungo chako kimoja kipotee wala mwili wako mzima usitupwe katika Jehanamu [Jehanamu]" (mistari 29-30).

Aliwaonya waandishi na Mafarisayo kuhusu "hukumu ya Jehanamu" akisema, “Enyi nyoka, wana wa majoka, mtaikimbiaje hukumu ya Jehanamu (Mathayo 23:33)”, na kusema kuwa wasiotenda haki "watakwenda katika adhabu ya milele" (Mathayo 25:46).

Alisema waovu "watatupwa katika giza la nje, "ndiko kutakuwako "Kilio na kusaga meno" (Mathayo 8:12), na kuelezea mahali hapa kama "Tanuru ya moto" (13:42), kama "moto wa milele "(18: 8), kama "moto usiozimika" (Marko 9:43), "ambamo humo funza wao hafi, wala moto hauzimiki" (9:46, 48).

Tazama maelezo ambayo Yesu alitumia: "hukumu ya Jehanamu,"" moto usioweza kuzimwa" "kulia na kusaga meno," " funza lisilokufa, " "giza wa nje." Maneno haya na mengine sawa yalitumiwa na rabbi wa siku za Yesu katika maelezo yao ya hatima ya waovu. Kama Morey anavyosema, maneno kama hayo "yalichukuliwa kwa mafundisho ya Kristo na mitume wa Agano Jipya lenyewe " (Death and the Afterlife , p. 88).

Hitimisho la Morey ni kwamba kwa sababu rabbi walitumia maneno haya kwa maelezo yao juu ya hatima ya waovu, Yesu lazima angezungumzia kitu sawa wakati alipotumia maneno sawa.

Hata hivyo, maneno sawa yaliyotumiwa na Yesu na wale rabbi yana asili kutoka kwa maelezo ya Agano la Kale jinsi Mungu atakavyo toa adhabu yake kwa wale waovu. Kwa hiyo, hoja za Morey huanza kwa kukubali utafsiri wa Rabbi kuhusu maelezo ya Agano la Kale (ingawa anakiri kuwa sio mafundisho zote za rabbi zilikuwa sahihi). Anaonekana kupunguza ukweli kwamba Wayahudi, tangu zamani, walikabiliwa na ushawishi wa dini za kipagani. Pia alipunguza au kupuuza, Kutokubaliana mkali wa Yesu na viongozi wa kidini wa nyakti wake.

Ili kuelewa kile Yesu alimaanisha, basi, tunapaswa kwenda moja kwa moja kwa chanzo cha asili. Hebu tuanze na marejeo ya Agano la Kale hadi mahali Yesu aliita "Jehanamu."

Jehanamu

Neno hili linapatikana mara kumi na mbili katika Agano Jipya. Ni neno la Kiyunani kwa "Bonde la Hinomu," iliyokuwa iko nje ya mpaka wa magharibi-kusini magharibi ya Yerusalemu. Katika Nyakati za Yesu, Bonde la Hinomu lilitumika kama eneo la kutupa. Takataka kutoka mjini na miili ya wanyama waliokufa na wahalifu zilitupwa kwenye bonde na kuchomwa moto. Kwa sababu hiyo ya kiasi kikubwa cha takataka, moto wa Bonde la Hinomu liliwaka bila ya kuzimika, na funza za uchafu hayakuacha kulisha.

Uovu wa kuteketea wa milele wa Bonde la Hinomu ulikuwa ni kumbukumbu ya kufaa Maoni ya Mungu juu ya ibada ya sanamu na ya hatima ya wale wanaoabudu miungu za uongo - kwa maana ilikuwa ni huko ambao Waisraeli walitoa sadaka ya kibinadamu na kuabudu miungu za kipagani.

Ahazi alijenga "sanamu zilizochombwa kwa mabaali" na " kufikiza uvumba katika bonde la mwana wa Hinomu, na kuwateketeza wanawe motoni, sawa sawa na machukizo ya mataifa ... "(2 Mambo ya Nyakati 28:2-3). Manase, pia, aligeukia machukizo ya mataifa, na "kuwapitisha wanawe motoni katika bonde la mwana wa Hinomu ... " (2 Mambo ya Nyakati 33: 6).

Kwa sababu ya machukizo yaliyoendelea huko, Mungu aliahidi kuigeuza Bonde la Hinomu kuwa "bonde la machinjo: kwa kuwa watazika katika Tofethi [jina jingine kwa Bonde la Hinomu], hata hapatakuwapo mahali pa kuzika tena" (Yeremia 7:32). Hivyo, Bonde la Hinomu lilikuwa ishara ya hasira ya Mungu dhidi ya wale ambao walikuwa wamegeuka kwa machukizo ya mataifa (ona Yeremia 19).

Lakini hakuna mahali popote Bonde la Hinomu lilitolewa kama eneo wa msisimko au hali ambapo waovu hupata adhabu wa milele. Badala yake, imewasilishwa kama ishara ya adhabu ya Mungu dhidi ya uovu wa, nyama na-damu ya watu waliokufa! Inawasilishwa kama sehemu ya machinjo, ambapo maiti hujazwa - si kama eneo lisiloonekana ambapo roho zilizopendekezwa wanaishi, na si kama mahali ambako roho zisizopendekezwa huteseka bila mwisho.

Basi, Bonde la Hinomu liliashiria ghadhabu ya Mungu juu ya uovu. Mwanzoni, haikuwa na uhusiano na imani kuhusu maisha ya baadaye au ya mateso milele.

Kwa kuzingatia muda mrefu ambayo Wayahudi walishawishiwa na mienendo wa kipageni, ni rahisi kuona jinsi walianza kusoma dhana za kipageni ndani ya maandiko kama zile zilizotajwa hapo juu. Huu sio "ufunuo wa kuendelea"; ni kama "maendeleo la kifisadi."

Maelezo mengine

Sasa, hebu tulinganishe maelezo mengine za Kristo kuhusu hatima ya waovu na maelezo yanayopatikana katika Agano la Kale.

Kupitia nabii Isaya, Mungu anasema: "Sayuni itakombolewa kwa hukumu, na waongofu wake kwa haki. Lakini kuharibika kwao wakosao nao wenye dhambi kutatokea wakati mmoja, nao wamwachao Bwana watateketezwa. Na mtu hodari atakuwa kama makumbi, na kazi yake kama cheche ya moto: nao watawaka pamoja, wala hapana atakayewazima" (Isaya 1: 27-28, 31).

Anaendelea kuonya hivi: "Naye Bwana atawasikizisha watu sauti yake ya utukufu, naye atawaonyesha jinsi mkono wake ushukavyo, na ghadhabu ya hasira yake, na mwako wa moto ulao, pamoja na dhoruba, na tufani, na mvua ya mawe ya barafu. Maana Tofethi imewekwa tayari tokea zamani, naam, imewekwa tayari kwa mfalme huyo; ameifanya kubwa, inakwenda chini sana; tanuru yake ni moto na kuni nyingi; pumzi ya Bwana, kama moto wa kiberiti, huiwasha."(Isaya 30:30,33).

Maandiko haya yanasema juu ya uharibifu halisi ya waovu hapa duniani, si katika eneo lingine la chini au mahali ambapo miili isiyoweza kufa na roho yatakuwa kwa maumivu wa milele. Yesu dhahiri alitoa maelezo haya kwa maandiko kuhusu hatima juu ya waovu, kama walivyofanya rabi. Lakini kufanana kati maaelezo ya Yesu na maelezo ya rabi inamaanisha kwamba Yesu alikubaliana na maelezo ya rabi juu ya vifungu kama hizo? Hakika sio.

Katika Isaya 34, Mungu anasema jinsi atakavyoharibu adui wake. "Watu wao waliouawa watatupwa nje, na uvundo wa maiti zao utapaa juu, na milima itayeyushwa kwa damu yao" (mstari wa 3). Katika siku ya hasira yake, "Na vijito vyake vitageuzwa kuwa lami, na mavumbi yake yatageuzwa kuwa kibiriti, na ardhi yake itakuwa lami iwakayo. Haitazimwa mchana wala usiku, moshi wake utapaa milele; tangu kizazi hata kizazi itakuwa ikiwa; hapana mtu atakayepita kati yake milele na milele... "(mistari 9-10).

Kumbuka kwamba Yesu alizungumza kuhusu "moto usiozimika," kama ilivyo kwa maandiko hapo juu. Si moto unaowaka na kuwaka lakini hauchomi kitu. "Hauzimiki" kwa sababu inaungua hadi hamna kitu kingine chochote kinachoweza kuteketeza! Misemo kama hayo inazungumzia uharibifu mkubwa, sio maumivu ya milele.

Uharibifu wa Sodoma na Gomora (Genesis 19) hutumika kama mfano wa aina hii ya moto unaoteketeza. “ Zimewekwa kama mifano, wakiadhibiwa katika moto wa milele” (Yuda 7). Je,Sodoma na Gomora bado inawaka? La sivyo! "Moto wa milele [usiozimika], " basi, ni moto lisilozimika, au Kuzimwa – Inawaka hadi hamna chochote tena cha kuchomwa.

Mungu, akizungumza kupitia Isaya, anaendeleza maelezo Yake juu ya uharibifu wa waovu kabisa :

"Maana, tazama, Bwana atakuja na moto, na magari yake ya vita kama upepo wa kisuli suli, ili atoe malipo ya ghadhabu yake, kwa moto uwakao, na maonyo yake kwa miali ya moto. Kwa kuwa kwa moto na kwa upanga Wake ndipo Bwana ataombana na mwili wote: na watakaouawa kwa Mungu watakuwa wengi....

"Na itakuwa, mwezi mpya hata mwezi mpya, na sabato hata sabato, wanadamu wote watakuja kuabudu mbele zangu, asema Bwana. Nao watatoka nje na kuitazama mizoga ya watu walioniasi; maana funza wao hatakufa, wala moto wao hautazimika nao watakuwa chukizo machoni pa wote wenye mwili" (Isaya 66: 15-16, 23-24).

Kifungu hiki ni juu ya siku ya baadaye ya Bwana, ambayo ni siku Mungu atatoa malipo ya ghadhabu yake juu ya waovu. Miili iliyoathiriwa na funza yatakusanywa, na labda kutupwa kwenye mashimo (kama Bonde la Hinomu, au Jehanamu), na kuteketezwa. Kama Jehanamu ya zamani, moto utaendelea kuwaka na funza wataendelea kulisha mpaka hakutakuwepo kitu kwa moto au funza.

Wakati rabi walipokuwa wanaisoma kifungu hiki, waliunganisha kila imani za hadithi ndani yake, lakini mtu yeyote anayesoma kitabu cha Isaya bila ya mawazo za awali anafaa kuona waziwazi kwamba maelezo zinazoogopesha za moto na funza na miili zilizooza hazina uhusiano na maisha ya baadaye au mahali pa mateso milele. Badala yake, inazungumzia *uharibifu mkubwa*, ghadhabu ya Mungu juu ya waovu.

Wakati Yesu alizungumzia moto isiyozimika na funza zisizokufa, alikuwa akizungumzia jambo lile lile kifungu kinazungumzia. Hakuyategemea tafsiri za "Babeli" katika matamshi ya rabi!

Angalia vifungu vingine kadhaa kutoka chanzo cha awali: Yeremia 7:20: “Kwa hiyo Bwana Mungu asema hivi, Tazama, hasira yangu na ghadhabu yangu zitamwagwa juu ya mahali hapa, juu ya wanadamu, na juu ya wanyama, na juu ya miti ya mashamba, na juu ya mazao ya nchi, nayo itateketea, isizimike.”

Yeremia 17:27: "Lakini kama hamtaki kunisikiliza, kuitakasa siku ya sabato kutochukua mzigo na kuingia kwa malango ya Yerusalemu siku ya sabato; basi, nitawasha moto malangoni mwake, nao utaziteketeza nyumba za enzi za Yerusalemu, wala hautazimika."

Yoeli 2: 1-3: "Pigeni tarumbeta katika Sayuni, pigeni kelele katika mlima wangu mtakatifu; Wenyeji wote wa nchi na watetemeke; Kwa maana siku ya Bwana inakuja. Kwa sababu inakaribia; Siku ya giza na weusi, siku ya mawingu na giza kuu. Kama mapambazuko yakitandazwa juu ya milima, hao ni wakuu, tena wenye nguvu, mfano wao haukuwako kamwe, wala hautakuwako baada ya hao, hata katika miaka ya vizazi vingi. Moto unakula mbele yao; na nyuma yao miali ya moto inateketeza; hiyo nchi inafanana na bustani ya Adeni mbele yao, na nyuma yao imekuwa jangwa tupu; naam, hakuna aliyeokoka asipatikane nao. "

Amosi 5:18, 20: "Ole wenu! Ninyi mnaoitamani siku ya BWANA; kwani kuitazama siku ya BWANA? Ni giza wala si nuru. Je! Siku ya BWANA haitakuwa giza, wala si nuru? Naam, yenye giza sana, wala haina mwanga."

Malaki 4: 1-3: "Kwa maana, angalieni, siku ile inakuja, ianawaka kama tanuru; na wote wenye kiburi, nao wote watendao uovu, watakuwa makapi; na siku ile inayokuja itawateketeza, asema BWANA wa majeshi; hata haitawaachiwa shina wala tawi. Lakini kwenu ninyi mnaolicha jina langu, jua la haki litawazukia, lenye kuponya katika mbawa zake; nanyi mtatoka nje, na kucheza-cheza kama ndama wa mazizini. Nanyi mtawakanyaga waovu; maana watakuwa majivu chini ya nyayo za miguu yenu; katika siku ile niifanyayo, asema BWANA wa majeshi."

Soma vifungu vilivyo juu tena. Je! Yanafanana na maneno ambayo Yesu alitumia wakati aliongea juu ya hatima ya waovu? Je! Hakusema kuhusu "moto," usiozimika, na juu ya "giza wa nje "? Maelezo yake hayakuwa kitu zaidi kuliko "kunakili" kutoka kwa mafundisho ya rabi?

Ukweli ni kuwa, Yesu hakutegemea tafsiri za rabbi juu ya Maandiko na alisema hivo wazi kwa zaidi ya tukio moja! Kwa nini, basi, tunapaswa kudhani kwamba alifanya hivo? Yesu alitumia lugha ya manabii wakati aliposema juu ya hatma ya waovu! Kwa hivyo, tunapaswa kuangalia chanzo cha awali, sio hadithi za Kiyahudi, kwa kuelewa sahihi maneno na maelezo ambayo Yesu alitumia.

Kwa ufahamu huu, hebu tuangazie maneno kuzimu na ahera. Kwa mujibu wa waandishi wa jadi, rabi walikuwa sawa katika kufundisha kwamba maneno haya yanarejea mahali ambamo nafsi zilizoharibiwa hukaa. Hebu tujaribu dai hili kwa mwanga wa Maandiko.

Kuzimu na Ahera

Neno la pili la Kiyunani linalotafsiriwa "Jehanamu" Katika King James Version ni *kuzimu*. Tafsiri mingi za kisasa za Kiingereza huliacha neno hili bila kutafsiriwa.

Kwa Wayunani, na kwa Wayahudi waliosawishiwa na falsafa za Kiyunani, neno lilimaanisha "hali isiyoonekana" ambapo roho waliondoka katika miili yao hukaa. Jehanamu pia ilikuwa jina la "bwana wa kipageni" wa dunia ya chini.

Katika Septuagint, tafsiri ya Kiyunani juu ya Maandiko ya Kiebrania, neno Jehanamu hutumiwa badala ahera. Maneno mawili yanafanana kwa maana, lakini haziko sawa sawa. Hivyo, kwa kuzingatia Hellenization ya Wayahudi, mtu anaweza kuona jinsi mawazo ya kipageni yanayohusiana na neno la Kiyunani (Jehanamu) likaja kuhusishwa na matamko za awali (ahera).

Lakini, tena, ili kuelewa kile Kristo na waandishi wa Agano Jipya walimaanisha wakati walipokuwa wakiongea juu ya Jehanamu, tunapaswa kwenda kwenda kwa chanzo cha awali na kuona jinsi "Ahera" ilitumiwa.

Katika Hesabu 16, Kora na wenzake walikutana na hatima yao wakati "nchi ilifunguwa kinywa chake "na" wakaenda chini ndani ya shimo [ahera] "(mistari 32-33). Hapa, neno hili bila shaka ina maanisha shimo, kaburi, au eneo chini ya ardhi.

Morey, akizungumzia Septuagint, anasema: "Si mara moja neno la Kiyunani Jehanamu sawa na neno la Kiebrania kwa kaburi (*kever*) "(*Death Afterlife*, p. 82). Hili ni kweli, lakini linapotosha. Ukweli kwamba *kever* linamaanisha "kaburi" haitoshi ukweli kwamba *ahera* (linalotafsiriwa Jehanamu katika Septuagint) lina maana sawa, jinsi kifungu ulioko juu unaonyesha wazi. Hata hivyo, Kora na wenzake walianguka katika shimo, wakati nchi ilifunguwa kinywa chake, na hiyo shimo likawa "kaburi" lao. Wakati wasomi wanatofautishiana kwa maoni kuhusu asili ya neno Jehanamu, inaonekana ilikuwa imetolewa kutoka neno *hado*, ambayo inaashiria "kupokea zote." Kwa hivyo, Jehanamu na ahera zinarejea “kaburi ya ulimwengu” au "makao" ya wafu, lakini si neno zote lazima iwe na maana ya mahali pa uwepo wa ufahamu.

Neno la Kiebrania *kever* kwa kawaida ina maanisha kaburi la kibinafsi, au kaburi. Ahera ni "kaburi" kwa maana kwamba ni "vumbi la ardhi" ambao ulirejelewa na ustaarabu wote uliopita. Inaweza kusema kuwa wakati mmoja anaposushwa ndani

ya *kever* yake (kaburi), anajiunga na wafu wengine katika Ahera ("kaburi la ulimwengu wote,"ambapo wafu "hupumzishwa").

Daudi alisema: "Maana mautini hapana kumbukumbu lako; Katika kuzimu ni nani atakayekushukuru?" (Zaburi 6: 5). Yakobo, akilia mwanawe (aliyedhani alikufa), alisema: "La! Nitamshukia mwanangu, nikisikitika, hata kuzimu [ahera]" (Mwanzo 37:35). Baadaye, alisema: "Mabaya yakimpata katika njia mtakayoiendea ndipo mtakaposhusha mvi zangu kwa sikitiko mpaka kaburini [ahera]"(Mwanzo 42:38).

Katika kila moja ya vifungu hivi neno (ahera) kwa usahihi hutafsiriwa "kaburi." Ni mahali pa wafu, pasipo na kumbukumbu ya Mungu wala kutoa shukrani kwake. Yakobo alizungumza wazi juu ya mazishi aliposema kuwa wana wake "watashusha mvi zake kwa sikitiko mpaka kaburini."

Daudi alikuwa akizungumzia mazishi wakati alisema, kuhusu Ahera: "Na mvi zake utazishusha Ahera pamoja na damu" (1 Wafalme 2: 9). Je! wanaoishi wanawezaje kushusha mtu "chini ya Ahera" ikiwa Ahera ilikuwa eneo la kiroho ambapo roho huenda baada ya kifo cha mwili?

Katika Ezekieli 31, neno linatafsiriwa "kaburi, " "shimo," na " Jehanamu, " na inaelezwa kama "sehemu za chini za ardhi" ambapo Farao" atalala kati ya wasiotahiriwa pamoja na hao waliouawa kwa upanga "(mistari 14-18).

Neno (ahera) hutokea mara sitini na tano katika Maandiko ya Kiebrania. Isipokuwa wakati inapotumiwa kwa maana ya shairi (kama katika Isaiah 14: 9-10), haimaanishi hali ya uwepo wa fahamu baada ya kifo. Hata hivyo, mawazo za awali kuhusu malipo na adhabu katika "baada ya maisha" yanaweza kuongoza mmoja kusoma mawazo kama hayo kwa kurejelea maandiko za kibibilia kwa ahera.

Kwa mfano, maneno ya Yakobo, "Kwa maana nitashushwa kwenda kaburini [ahera] kwa mwanangu kwa masikitiko, " inaweza semwa kuwa na maana kwamba Yakobo alitarajia, kukutana na mwanawe katika "baada ya maisha." Bila shaka , ikiwa hiyo ni kweli, mtu anaweza kujiuliza kwa nini Yakobo alitarajia kwenda kwa mwanawe akiomboleza badala ya kufurahia. Ni dhahiri, Yakobo alimaanisha kwamba ataomboleza kifo cha mwanawe katika kipindi chote cha maisha yake.

Kwa wazi, ahera ni kaburi, au "kaburi la ulimwengu wote," na halikuunganishwa na dhana kuhusu "maisha ya baadaye." Inaelezwa kama ulimwengu wa giza, la

kimya, ambapo wafu wote wanapumzika kimya kwa usingizi usio wa ndoto. Hii ndiyo ufahamu tunayopaswa kuwa nayo wakati tunaposoma juu ya Jehanamu katika Agano Jipya.

Yesu alisema kwamba "milango ya kuzimu haitalishinda "kanisa lake (Mathayo 16:18), maana yake kuwa kanisa lake litaendelea licha ya jitihada za kuiharibu. Alisema kuwa, ingawa "Kapernaumu unatukuzwa hadi mbinguni," itashushwa "mpaka kuzimu" (Mathayo 11:23), maana yake ni mji wenye kiburi utakaoharibiwa kabisa.

Petro, akitoa mfano wa Zaburi 16:10 (Zaburi ya Daudi), alisema kwamba "roho ya Kristo haitakuachia Jehanamu [Kiebrania: ahera], wala mwili wake haukuona uharibifu" (Matendo 2:27, 31). Kwa wazi, Jehanamu ilimaanisha kitu sawa kwa Petro vile ahera ilivyomaanisha kwa Daudi - ulimwengu wa kimya na giza, kusipokuwa na mawazo, wala kumbukumbu za siku zilizopita. Kristo na Petro walisema, haukutolewa kwa vumbi la ardhi, lakini alifufuliwa kutoka kwa hali ya kifo.

Paulo, akuandika juu ya siku zijazo za ufufuo, alisema: "Ku wapi, Ewe mauti, kushinda kwako? U wapi, Ewe mauti, uchungu wako?" (1 Korintho 15:55). Vifungu machache hapo awali, alielezea wafu kama wale ambao 'wamelala' (aya wa 51). Kwa Paulo, basi, Jehanamu haikuwa mahali pa uwepo wa fahamu, lakini ya usingizi. (Wasomi wengi wanasema kwamba neno kuzimu haionekani katika aya hii katika maandishi bora; hata hivyo, Paulo alinukuu huru kutoka kwa chapisho la Septuagint kwa Hosea 13:14, ambapo "kaburi" huonekana.)

Agano la Kale na Jipya zinafundisha waziwazi kwamba wafu wamekufa kweli. Kwa ufahamu huu, hebu tuchunguze Maelezo kadhaa za Agano Jipya juu ya hatima ya waovu.

Maelezo ya Agano Jipya

Yesu alisema "Kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele" (Yohana 3:16). Hii ni moja ya mistari bora zaidi katika Biblia; na bado, wachache wanazingatia maana ya neno "kupotea." Wengine wanaelezea kwamba neno hilo hubeba maana ya "kupoteza," na kufikia hitimisho kwamba Yesu alimaanisha

kwamba wale wanaomkataa "watapotea" milele kwa sababu ya moto usioepukika wa Jehanamuya milele.

Kwa Kiyunani neno ni *apollumi*, ambayo hasa ina maana ya "kuharibu,"au kupotea. Yesu alitumia hilo neno aliposema "kwa maana yakufaa kiungo chako kimoja kipotee [*apollumi*], wala mwili wako mzima usitupwe katika Jehanamu "(Mathayo 5:29). Kiungo iliyokatwa haitumiki tena. Inaoza, au huharibika. Yesu alimaanisha kwamba ni bora kwa kiungo (kama vile jicho, au mkono) kupotea kuliko mwili wote kuangamia katika moto wa Jehanamu.

Paulo alisema: "Kwa maana mshahara wa dhambi ni mauti; bali karama ya Mungu ni uzima wa milele katika Yesu Kristo Bwana wetu "(Warumi 6:23). Neno la Kiyunani linalotafsiriwa "kifo" ni *than'atos*. Wakati mwingine neno hili hutumika kama kutokuwa na uhai wa kiroho, inalinganishwa na "maisha ya milele," na ni matokeo ya mwisho ya maisha ya dhambi (mstari wa 21). Neno linamaanisha mauti - kinyume cha maisha.

Paulo aliendelea kusema tena kuwa wakati wa kufunuliwa kwake Bwana Yesu, "wasioitii injili" "wataadhibiwa kwa uharibifu wa milele kutoka kwa uwepo wa Bwana, na kutoka kwa utukufu wa nguvu zake "(2 Wathesalonike 1: 7-8). Alizungumza kuhusu "mwanadamu mwenye dhambi" ambaye "Bwana atamwua kwa pumzi ya kinywa chake, na kumwangamiza kwa ufunuo wa kuwapo kwake" (2: 3, 8).

Angalia maneno uharibifu, kuharibu, na kuangamiza. Maneno haya yanaonyesha uharibifu mkubwa, na zinakubaliana kikamilifu na maelezo ya Agano la Kale kuhusu hatima ya waovu.

Petro aliandika, juu ya manabii wa uongo ambao wanasema mabaya juu ya ukweli wa Mungu: "Lakini hao kama wanyama wasio na akili, ambao walizaliwa kama wanyama tu wa kukamatwa na kupotezwa wakikufuru katika mambo wasiyoyajua, wataangamizwa katika maangamizo yao" (2 Petro 2:12). Petro alisema kwamba watu kama hao "hujiletea wenyewe uharibifu usiokawia" (mstari wa 1). Kama vile Kristo, Petro alizungumzia lugha ya manabii, wakitoa onyo ya uharibifu kwa wale wanaofanya uovu.

Ili kuhitimisha kwamba Biblia inafundisha, uwepo kwa fahamu wa milele katika Jehanamu, mtu lazima adai kwamba "kifo" haimainishi kifo, na kwamba “kupotea” haimanishi kupotea, na kwamba "uharibifu" haumaanishi uharibifu. Maneno haya yanaweza kutumika kwa undani, au katika maana ya kiroho, kwa kurejelea hali ya uwepo, kama vile kifo cha kiroho, uharibifu, au hasara; hata hivyo, ikieleweka kwa mwanga wa awali wa ufunuo (yaani, Maandiko ya Kiebrania), ni wazi kwamba yanamaanisha uharibifu halisi.

Wale ambao wanasisitiza kwamba matumizi ya Yesu kwa maneno za rabbi inathibitisha kuwa alikubaliana na imani za Kiyahudi katika kuwepo kwa ufahamu za waovu huko Jehanamu wanapaswa kuchunguza kwa makini ukweli mbili muhimu:

Kwanza, Yesu hakukubaliana na Viongozi wa kidini wa Kiyahudi juu ya mambo mengi. Karibu wanateolojia wote wanakubaliana na ukweli kwamba Wayahudi wa siku za Yesu waliamini imani nyingi za uongo kuhusu Ufalme wa Mungu na jukumu la Masihi katika kuanzisha Ufalme. Katika kila huduma ya kidunia ya Yesu, hata wanafunzi wenyewe walipigwa na makosa haya za uaminifu wa uongo. Kwa nini, basi, mtu anapaswa kuchukulia kuwa Yesu alikubaliana na viongozi wa kidini wa Kiyahudi juu ya masuala mengine ya kisasa?

Pili, mtume Paulo alionya kukubaliana na "hadithi za Kiyahudi, wala maagizo ya watu wajiepushao na yaliyo kweli." (Tito 1:14). Kwa kuongezea mawazo mabaya juu ya kutahiriwa na Sheria za Musa, lazima kulikuwepo mawazo mengine mengine yasiyofaa ya Kiyahudi ambayo yaliathiri kanisa la Kikristo. Paulo alipokataa "hadithi za Wayahudi" ilionyesha kuwa kusoma tafsiri za rabbi ndani ya maneno na misemo ya maandiko sio halisi kiteolojia.

Zaidi ya hayo, imani za Kiyahudi juu ya kifo, maisha baadaye, na hatima ya waovu ni tofauti kwa kiasi kikubwa. Wengine waliamini kuwa wale waovu zaidi watabaki ndani ya Jehanamu milele, wakati wenye dhambi za kawaida watachukua tu idadi fulani ya miezi huko, baada ya hapo watatokea na "kusafishwa" kutokamilika kwao. Wengine walikubali kutokuwa na uhakika kama asili ya adhabu ya Mungu. Na bado wengine walikataa wazo la mateso ya milele,na kuamini badala katika uharibifu kamili wa waovu.

Jambo lingine muhimu la kuzingatia ni uwezekano kwamba wengi wa rabi hawakuwa wanaamini kweli katika maelezo ya kudhania yaliyopatikana katika fasihi za talmudi na maandishi ya kipindi cha ufafanuzi wa maandiko. Kwa mfano,wengi wa wasomi wa kibiblia wanakubali kwamba angalau baadhi ya hadithi za rabbi za wafu wenye haki wakizungumza na wafu wasiokuwa waadilifu haikuaminika, lakini yalikuwa misemo yaliyotumika kama mwongozo wa kufundisha.

Kwa mtazamo tofauti ya maoni kuhusu hali ya kisasa ya mambo, basi, mtu anapaswa kuona athari ya kusoma maelekezo za rabbi katika maelezo ya maandiko juu ya hatima ya waovu. Tena, ufahamu sahihi unaweza kupatikana kwa kuondosha mawazo za awali yaliyomo, na kwa kusoma na kuamini kile Mungu anafunua kupitia Maandiko.

Baada ya kuona kwamba Maandiko inasema juu ya uharibifu wa waovu, hebu sasa tuzingatie baadhi ya vikwazo vya kawaida kwa mafundisho haya.

Vikwazo vya kawaida

Adhabu ya kudumu

Moja ya sehemu ambayo Maandiko inafundisha kuhusu mateso ya kuendelea ya waovu ni katika 2 Petro 2: 9. Tazama jinsi aya hii inaonekana katika tafsiri ya KJV:

“Bwana ajua kuwaokoa watauwa na majaribu, na kuwaweka wasio haki katika hali ya adhabu hata siku ya hukumu”.

"Ikichukuliwa jinsi “King James Version” inavyosema, aya hii haiungi mkono dhana za jadi ya kuzimu. Badala yake, inasema kuwa wasio haki wataadhibiwa Siku ya Hukumu. Kama adhabu yao itakuwa siku ya hukumu, basi inawadia kimantiki kwamba wanakaribia kuadhibiwa, kwa kuwa Siku ya Hukumu bado haijafika.

Hata hivyo, dhana za jadi zinarejelea kuwa tafsiri bora ya aya hii ni kama ifuatavyo:

"… Bwana anajua jinsi ya kuwaokoa waumini kutoka kwa majaribio, na kuwaweka wasio haki chini ya adhabu kwa siku ya hukumu " (New American Standard Bible).

“New Revised Standard” Version na matoleo mengine za kisasa ya Kiingereza hutafsiri aya hii kwa usawa, hivyo kuunga mkono dhana za jadi.

Tuseme tafsiri za kisasa kuwa sahihi, swali bado lipo: Je, Petro alimaanisha kuwa "roho" za wafu wasio haki wanateswa mahali pa adhabu?

Jibu ni wazi, hapana! Wale ambao wanazingatia ujenzi wa Kiyunani wa hii aya na kudai inasaidia imani yao kwenye fahamu ya maisha ya baadaye wanashindwa kuzingatia muktadha ambayo aya hiyo inajitokelezea.

Katika muktadha, Petro anaelezea mifano ya jinsi Mungu, wakati uliopita, aliwaokoa wenye haki kutokana na majaribio, na jinsi alivyowaadhibu wasio na haki. Petro anazungumzia jinsi Nuhu alivyookolewa wakati wengine wa ulimwengu walipotea katika Mafuriko; jinsi "Loti aliyekuwa mwenye haki" aliokolewa wakati Sodoma na Gomora ilipunguzwa kwa majivu (mistari 5-8). Hivyo, kama Peter anavyosema, "Bwana anajua jinsi ya kuwaokoa waumini kutoka katika majaribio [kama vile alivyookoa Nuhu na Loti], na kuweka wasio haki chini ya adhabu kwa siku ya hukumu."

Aya hii ina maana kuwa wasio haki wanasalia hukumu wa Mungu, na kuwa mifano ya maandiko (kama vile Mafuriko na uharibifu wa Sodoma) inaonyesha jinsi Mungu kupitia historia, aliwaweka wasio na haki kwa Siku ya Hukumu. Petro anazungumzia malipo ya Mungu katika historia, si katika "baada ya maisha."

Tunaweza kuelezea matukio mengi zaidi ambayo yanaonyesha jinsi Mungu aliwaweka wasio haki chini ya adhabu - pigo yaliyotokea Misri, mateso ambayo iliwafanyikia Waisraeli waasi katika jangwani na katika nchi ya ahadi, hatima ya Kora na washirika wake, hatima ya wana wasiotii wa Haruni wakati walitoa "moto wa ajabu" juu ya madhabahu, na kadhalika.

Kusudi la Petro ni kuonyesha jinsi adhabu ya Mungu kupitia historia inaonyesha adhabu ambayo inawasubiri waovu katika siku ya hukumu. Ikiwa Mungu hakuwasamehea waovu katika siku za kale, basi hatawasamehea manabii wa uongo ambao "huingiza kwa werevu uzushi wa kupoteza, wakimkana hata Bwana

aliyewanunua, wakijilitea uharibifu usiokawia na hasa wale waufuatao mwili katika tamaa ya mambo machafu" (2 Petro 2: 1-2, 10).

Mara Siku ya Mwisho ya Hukumu utakapofika na kwenda, wananchi wa Ufalme wa Mungu wataweza kuangalia nyuma kuhusu historia ya binadamu na kuona jinsi Mungu "alivyowahifadhia wasio na haki adhabu ya Siku ya Hukumu."

Kuteswa kwa Milele

Andiko lingine ambalo hutumika mara nyingi msaada wa moto wa jadi wa jadi ni Ufunuo 20:10:

"Na yule Ibilisi, mwenye kuwadanganya, akatupwa katika ziwa la moto na kiberiti, *alimo* yule mnyama na yule nabii wa uongo. Nao watateswa mchana na usiku hata milele na milele."

Katika "KJV", neno alimo (baada ya "nabii wa uongo") iko kwa italiki, kuonyesha kwamba iliongezwa na watafsiri. Sisi pia tunaweza kuingiza "Alikuwa ametupwa" badala ya "alimo," kwa kuwa Ufunuo 19:20 inaonyesha kwamba mnyama na nabii wa uongo walikuwa wametupwa katika ziwa la moto miaka elfu hapo awali. Kwa hivyo, tunaweza kuhitimisha kwamba shetani, sio mnyama na nabii wa uongo, "atateswa mchana na usiku milele na milele, "si kwa sababu anahisi ukali wa joto la moto, lakini kwa sababu anaona yote aliyoyafanya kufikia kwa maelfu ya miaka yakiharibiwa kabisa.

Njia hii ya kuelewa aya inaonekana kuwa ya maana; hata hivyo, wataalamu wa jadi wana haraka kwa kusema kwamba Kiyunani ya awali inaonyesha wote watatu-shetani, mnyama, na nabii wa uwongo - watapata maumivu ya milele.

"NASB" inasoma: "Na shetani aliyewadanganya akatupwa katika ziwa la moto na kiberiti, ambapo mnyama na nabii wa uongo wamo pia; na wao [angalia, "Wao" - wote watatu] watateswa mchana na usiku milele na milele. "

Tena, tukichukuwa watafsiri wa kisasa wa Kiingereza kuwa sahihi zaidi, je, mstari huu unaunga mkono imani ya kwamba waovu wanapitia ufahamu wa mateso milele?

Jibu liko katika kuelewa kwamba maelezo mengi yanayopatikana katika kitabu cha Ufunuo ni za ishara na hazipaswi kuchukuliwa katika hali halisi ya hisia.

Tukipuuza asili ya ishara za unabii wa Ufunuo, basi tunapata migogoro kwa maandiko mengine. Hii inaonekana kwa kulinganisha Ufunuo 19:20 pamoja na Danieli 7:11.

Ile ya kwanza inasema: "Yule mnyama akakamatwa, na yule nabii wa uongo pamoja naye, yeye aliyezifanya hizo ishara mbele yake, ambazo kwa hizo aliwadanganya watu wale walioipokea ile chapa ya huyo mnyama, nao walioisujudia sanamu yake; hao wawili wakatupwa wangali hai katika lile ziwa la moto liwakalo kwa kiberiti."

Danieli 7:11, akizungumzia mnyama sawa wa wakati wa mwisho "mnyama" (aliye na "pembe kidogo," anayewakilisha "nabii wa uongo"), anasema: "Nikatazama wakati huo; kwa sababu ya sauti ya yale maneno makubwa iliyoyasema ile pembe; nilitazama hata mnyama yule akauawa, mwili wake ukaharibiwa, akatolewa ateketezwe kwa moto."

Tazama kwamba katika Ufunuo wote wawili wanatupwa hai katika ziwa la moto, lakini katika unabii wa Danieli, mnyama aliuawa na mwili wake iliyokufa " kuteketezwa kwa moto. "Tunawezaje kuunganisha hizi migogoro mbili zinazoonekana kupingana?

Jibu ni kwamba zote zinaelezea kukamilishwa kikamilifu wa mfumo wa kidini na kisiasa ambao utaangamiza wakati wa mwisho. Wakati "mnyama" na "Nabii wa uongo" (au "Pembe kidogo") wanawakilisha watu wawili, pia wanawakilisha nguvu za kisiasa na za kidini zitakazotawala mambo ya ulimwengu wakati wa mwisho. Yesu Kristo ataleta uharibifu wa kabisa kwa wote wakati wa kuja kwake.

Ibilisi na vikundi vyake vya mapepo - viongozi wa kiroho na nguvu zinazofanya kazi kisiri "watateswa" wakiona uharibifu wa mamlaka ya waovu waliyounda. WakatiYohana anazungumzia mnyama na nabii wa uongo wakiteswa, hazungumzi juu ya binadamu wanaoongoza mfumo wa uovu, lakini kuhusu viongozi wa kiroho ambao wameathiri wafalme na falme zao tangu wakati wa jadi (angalia Daniel 11).

Kwa wazi, ni kosa kufikia "mnyama" wa ishara na "nabii wa uongo" kwa nyama nbili na wanadamu wa damu. Wao ni mfumo mbili zifanyazo pamoja, na haziwezi kutenganishwa kutoka kwa viongozi wa kiroho wanaowatawala.

Kwa kuelewa hii, tunajilinda kwa kuelewa andiko lingine ambalo limetumiwa kuunga mkono dhana za kitamaduni kuhusu" jehanamu wa milele."

Moto wa Milele

Mathayo 25:41 inasema: "Kisha [Kristo] atawaambia na wale walioko mkono wake wa kushoto, Ondokeni kwangu, mliolaaniwa, mwende katika moto wa milele, aliowekewa tayari Ibilisi na malaika zake."

Wakati neno la Kiyunani linalotafsiriwa "milele" linaweza kumaanisha "milele" katika Kiingereza, sio lazima imaanishe "kisicho na mwisho." Mara nyingi hutumiwa vitu au hali zilizo na mwanzo na mwisho, na ya vipindi vya muda visivyofafanuliwa. Neno, kwa Kiyunani, ni *aionios,* na ni neno lile sawa linalotafsiriwa "milele" katika Yuda 7, ambayo inasema juu ya "moto wa milele" iliyomaliza Sodoma na Gomora.

Jinsi "Vine" inavyosema, *aionios* "inaeleza kipindi kisichosemeka lakini sio milele...au kisichosemeka kwasababu ni milele" (W.E. Vine, An Expository Dictionary of New Testament Words, p. 373).

Hivyo, "moto wa milele" ni moto unaochoma hadi kuni zake litakapoisha. Vile vile, neno hili lina asili kutoka kwa maelezo za Agano la Kale kuhusu moto usiozimika, kwa kuwa inatumika (katika Agano Jipya) ikibadilishwa na "moto ambao hautazimwa." (Tazama, mjadala kuhusu "moto usiozimika" mbeleni katika kitabu hiki.)

Lakini wengine wanadai kwamba kwa kuwa moto "umetayarishiwa shetani na malaika zake," lazima iwe "moto wa kiroho," au hali ya maateso ya milele, kwa kuwa shetani na vikundi vyake ni viumbe vya kiroho. Mjadala huu inachukua kwamba shetani na malaika wake watateseka katika hatima sawa na binadamu waovu wanaotupwa motoni. Hata hivyo, mjadala unakosea mara tunapoelewa kuwa "moto wa milele" "umetayarishiwa shetani na malaika wake" kwa kuwa moto huu utawaharibu vikosi vya kibinadamu ambao shetani na malaika zake wanafanya kazi kuwapitia.

Katika Agano Jipya, kuabudu sanamu inahusishwa na kuabudu shetani (1 Wakorintho 10:20–21). Katika Agano la Kale, Bonde la Hinomu, mahali ambapo kuabudu sanamu ilifanyika zaidi, imewekwa kama ishara halisi kuhusu hatima ya

wanaoabudu sanamu. Hivyo basi, kwa kuunganisha kuabudu sanamu na mazoezi za kishetani, tunaweza kuona jinsi takataka za walioathiriwa na mdudu katika Bonde la Hinomu inaweza kuelezwa kama “moto wa milele”, uliotayarishiwa kwa “shetani na malaika zake” – kwa kuwa Bonde la Hinomu inasimamia uharibifu mkubwa kwa wale wote wanaojihusisha katika kumcha Mungu inayohusishwa na mazoezi za kishetani.

Hukumu wa Milele

Akizungumza juu ya waovu, Yesu alisema, “Na hao watakwenda zao kuingia katika adhabu ya milele; bali wenye haki watakwenda katika uzima wa milele” (Mathayo 25:46). Wale wa kitamaduni za jadi wanasema kwasababu “hukumu wa milele” inalinganishwa na “maisha ya milele,” na kuwa neno adhabu ya milele na maisha ya milele imetafsiriwa kutoka kwa Kiyunani, basi adhabu ya waouvu inaweza kuwa milele kama vile maisha ya wenye haki.

Kweli, hukumu ya waouvu ni milele, kama vile karama ya wenye haki. Hata hivyo, kile ambacho hupuuzwa ni kwamba adhabu ya milele sio lazima uwe na ufahamu wa milele. Adhabu ya waovu itahusisha hisia zinazoogopesha ya ziwa la moto na kifo chao kama matokeo ya kutupwa kwenye ziwa la moto. Kifo cha mwisho utakuwa milele. Na kwa wazi, kifo cha milele – kifo kisicho na ufufuo – ni sehemeu ya adhabu yao.

Bila shaka, Siku ya hukumu itakuwa siku ya hisia za chungu zaidi kwa waouvu. Lakini mbona tuchukue kwamba hukumu yao huisha wakati ufahamu yao unapoisha? Uchungu wao utaisha, lakini adhabu yao itaendelea.

Paulo anaandika, “Kwa maana mshahara wa dhambi ni mauti” (Warumi 6:23)—kifo cha milele ambapo hamna kuamka, hakuna nafasi ya kuhisi furaha ya wokovu, hamna furaha, hamna ushirika, hamna tumaini na ndoto, hamna mjadala za mapitio za maisha. Kama hiyo siyo “milele” basin i nini?

Waovu watapata hatima yao lini?

Kweli, Bibilia huzungumzia jehanamu. Lakini moto za jehanamu zitaanza kuwaka lini? Katika mwisho wa Milenia, wakati ambao wasiookolewa watafufuliwa na kusimama mbele ya kiti cha hukumu? Au katika kurudi kwake ya pili?

Yesu alisema “katika mwisho wa dunia [au “nyakati,” akirejelea wakati wa kurudi kwake ya pili]” waovu “watatupwa katika tanuru ya moto” (Mathayo 13:40–42). Paulo alisema "mtu wa dhambi" ataharibiwa "na mwangaza wa kuja kwake [Kristo]" (2 Wathesalonike 2: 3, 8).

Zaidi ya hayo, kama tumeona, maneno Yesu alitumia kuelezea hatima wa waovu zina mizizi katika Agano la Kale kwa kuelezea ya Siku ya Bwana,ambayo itaanza kabla ya Milenia. Hii inakubaliana na Ufunuo 19 kwa maelezo ya Siku ya Bwana, ambapo Kristo anayerudi "atakanyaga shinikizo la mvinyo ya ghadhabu ya hasira ya Mungu Mwenyezi "(mstari wa 15); wakati ndege wa mawindo huitwa kwa "karamu ya Mungu, " ili waweze "kula nyama ya wafalme, na nyama ya majemadari, na nyama ya watu hodari ... "(mistari 15, 17); na wakati mnyama na nabii wa uongo "watatupwa wangali hai katika ziwa la moto liwakalo kwa kiberiti" (mstari wa 20).

Yote haya yatafanyika kabla ya Milenia kuanza. Baadaye, mwishoni mwa Milenia, shetani atatupwa katika "ziwa" sawa la moto" mnyama na nabii wa uongo walikuwa wametupwa katika miaka elfu baadaye. Kisha, baada ya Milenia, "wafu wengine" watafufuliwa na kuhukumiwa (mstari wa 12). Kwa wakati mwingine wa kipindi hiki cha hukumu wa mwisho, "Kifo na kuzimu" [inayosimamia waovu zaidi - wale ambao walikataa kurejea kwa Mungu kwa kutubu] "watatupwa katika ziwa la moto. Hii ni ya kifo cha pili"(mstari wa 14).

Kwa wazi, basi, maneno yote Yesu na waandishi wa Agano Jipya walitumia - moto wa Jehanamu, ziwa la moto, tanuru ya moto, giza nje, moto usiozimika, na kadhalika – inatumika kwa hukumu ya Mungu dhidi ya waovu wakati wa Siku ya Bwana na kipindi cha mwisho cha hukumu inayofuata Milenia. Na hukumu ya mwisho utakujia utimilifu kamili wa maelezo yote ya Agano la Kale ya ghadhabu ya Mungu dhidi ya wasiomcha Mungu.

Hakuna kumbukumbu yoyote ya maandiko kwa hatima ya waovu unao chochote kuhusu moto mwingine wa kidunia ambapo ufahamu wa milele ya wanadamu wanateswa kwa mabilioni ya mabilioni ya miaka katika maumivu ikilinganishwa na maumivu ya kuchomwa. Yesu Kristo hakushikilia hadithi za Kiyahudi zilizokuja kutoka kwa kuchanganya maelezo ya maandiko na mawazo za “Hellenistic” na Babeli. Badala yake, alizungumza lugha hiyo ya manabii!

Anatuambia kwamba anakuja kwa *kisasi*, kwamba anakuja kwa upanga kupiga mataifa, kwamba ataita ndege wa mawindo pamoja ili kulisha nyama ya majemedari, na wafalme, na watu hodari, na kwamba atakanyaga shinikizo la mvinyo ya ghadhabu kwa hasira ya Mwenyezi Mungu!

Katika siku hiyo - katika siku ya *kisasi* ya Mungu wetu – damu itatiririka juu kama matiti ya farasi! Wale watakaouawa na Bwana watakuwa wengi! Miili zitakusanywa na kuteketezwa, wakati Yule ambaye macho yake yanawaka kama moto atatoa hasira yake! Kwa waovu, itakuwa siku ya giza, siku ya huzuni, siku ya hofu!

Katika siku hiyo, moto wa jehanamu utaanza kuwaka!